

**Lliçó de graduació
de la promoció 2014
“El Codi Civil de
Catalunya, entre la
tasca i l’esperança”**

Albert Lamarca,

professor del Departament de Dret

Barcelona, 5 de juliol del 2014

**Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona**

Rector Magnífic de la Universitat, presidenta del Consell Social, vicerector de Relacions Internacionals, degà i professors de la Facultat de Dret, graduades i graduats, familiars i amics que us acompanyen, senyores i senyors,

Avui és un dia de joia per a la Universitat Pompeu Fabra: una nova promoció de graduades i graduats en Dret s'afegeix a les vint promocions precedents, que des de l'any 1994 s'han succeït en aquest Estudi General que és la Universitat, com a conjunt de professors i alumnes. A partir d'ara sereu graduats de la Universitat, i la vostra presència a les aules passarà a formar part del vostre i el nostre bagatge i patrimoni com a centre de recerca i ensenyament superior que som.

Vosaltres formeu part d'una generació excepcional, de l'estol dels millors estudiants del país en ciències socials, que a principis de juliol de l'any 2010 va accedir a la nostra universitat amb la millor carta credencial que existeix: el vostre esforç i el vostre coneixement. I ha estat aquesta alta qualificació amb què va accedir a la Universitat Pompeu Fabra el que ha permès que durant els quatre anys que heu estat entre nosaltres contribuïssiu a fer de l'ensenyament universitari a les nostres aules un cercle virtuós que cal destacar.

La Universitat, avui, us ha de donar les gràcies. Us ha d'agrair que ara fa quatre anys decidíssiu integrar-vos en la nostra *proles*, la nostra nissaga, i que ens ajudéssiu en la tasca extraordinària que hem assumit durant aquests anys de transformació de la docència universitària. Vosaltres sou la primera promoció que ha encarat la formació després d'un procés de canvi que ha durat quasi tota una dècada, i que sembla que finalment hem culminat. Primer va ser l'adaptació a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior, a partir del curs 2006-2007, amb el canvi de model de formació de la llició magistral a la divisió de la docència en grup gran i en subgrups, encara en l'antiga llicenciatura. Després, el curs 2009-2010, va venir el nou pla d'estudis ja en el nou grau, amb la implantació del treball de fi de grau, per primer cop el curs 2012-2013, seguit del màster universitari en Advocacia amb l'examen d'accés, que ha començat en aquest últim curs.

Tots aquests canvis, que el Dr. Josep Ferrer Riba, que avui ens acompanya, va impulsar amb determinació com a degà, ja s'han assolit, i vosaltres sou els primers que heu iniciat els estudis amb aquest camí ja recorregut i desbrossat per altres. Han estat nombroses les promocions de joves com vosaltres, que amb el seu esforç, dedicació i alta qualificació han permès a la Universitat endegar un procés que, altrament, no hauria estat possible. Podem dir amb orgull que ens n'hem

sortit molt bé, i que hem contribuït a fer les coses millor que abans. Les taxes de rendiment acadèmic parlen per elles mateixes, i la nostra ha estat una revolució discreta que ens ha fet millors. Vosaltres, els estudiants, hi heu estat decisius. És clar que tenim mancances encara, i que algunes coses les hem de corregir i de millorar; però el balanç d'aquests anys prodigiosos és altament satisfactori i sense vosaltres, els estudiants, tot el que hem fet no hauria pogut ser. Moltes, moltes gràcies de nou.

I és sobre aquest esforç, sobre la dedicació sostinguda, i la voluntat persistent d'atènyer resultats, també en l'àmbit jurídic, a què voldria referir-me en aquesta lliçó de graduació que tinc el privilegi de pronunciar. El mateix mes de juliol de l'any 2010, en què vosaltres decidíeu accedir a la nostra universitat, el Parlament aprovava la llei del llibre segon del Codi Civil de Catalunya, relatiu a la persona i a la família. Amb l'aprovació d'aquesta llei es culminava un procés d'elaboració dels diferents llibres del nostre Codi Civil, que es va iniciar a finals de l'any 2002 amb el llibre primer, seguit del llibre cinquè l'any 2006, i els llibres tercer i quart l'any 2008. Després de dècades, i d'un esforç col·lectiu dels millors juristes del país, en què els universitaris havien tingut un paper clau, Catalunya aconseguia aprovar el gruix del seu Codi Civil en prop de mil tres-cents articles i cinc llibres, que havien anat entrant en vigor progressivament. El llibre segon culminava aquest procés i afermava l'extraordinari avenç produït en l'última dècada a l'Estat en matèria de drets individuals, en els drets de les persones en les seves relacions personals i familiars. El Codi Civil de Catalunya és un model de progrés en aquest àmbit, i va ser el pòrtic que us va rebre en el vostre accés a la Universitat.

La del Codi Civil ha estat una obra de molts anys, de generacions de juristes compromesos amb el benestar i la vida social i jurídica del país. La Comissió Jurídica Assessora que avui presideixo, i que és l'alt òrgan consultiu de la Generalitat, es va marcar aquest objectiu codificador als anys trenta del segle XX, i no ha estat fins a l'any mateix en què vosaltres accedíeu a ser estudiants universitaris, vuitanta anys després, quan aquest objectiu es va fer realitat. I d'aquí l'altre element que us volia destacar en aquesta lliçó. Som avui a la Universitat Pompeu Fabra. La nostra institució porta el nom de qui va ser el seny ordenador de la llengua catalana, però sobretot, per a nosaltres, va ser el president del Patronat de la Universitat Autònoma de Barcelona l'any 1933.

Fabra tingué una vida prou llarga i fructífera, i va haver de deixar Catalunya en

diverses ocasions, en algunes per motius laborals, en d'altres per motius de pensament. Durant molts anys, Fabra va treballar fora de Catalunya, i temps després de tornar-hi, el Govern de la Generalitat va confiar en ell per presidir el patronat de la nova universitat dotada d'autonomia. L'obra d'aquells anys fou extraordinària, i la reforma iniciada va quedar com una llavor del que es podia i s'havia de fer, que vam recollir en fundar-se aquesta universitat i li hem donat compliment i continuïtat en aquests darrers anys de transformació, als quals suara em referia. L'obra reformadora de la Universitat Autònoma va arribar fins i tot als edificis. De fet, Fabra es lamentava aleshores que sovint les universitats espanyoles tenien certa afinitat amb les casernes militars. Qui li hauria de dir a ell, atzars del destí, que anys a venir, una nova universitat amb el seu nom tindria la seu en unes antigues casernes, l'edifici on som avui, i que en cap cas ens ho recorda.

Doncs bé, en una de les seves últimes intervencions públiques, l'any 1947, a Prada de Conflent, el mestre va pronunciar una frase encoratjant els estudiants que l'escoltaven, que després s'ha fet molt coneguda. Fabra els digué que “Cal no abandonar mai ni la tasca ni l'esperança”

Això és el que hem fet els juristes catalans amb el nostre Codi Civil, un projecte iniciat ara fa vuitanta anys i que, malgrat totes les dificultats, l'hem pogut culminar perquè no hem abandonat mai ni la tasca ni l'esperança. No hem abandonat mai ni l'esforç, ni el treball, ni la voluntat, ni el desig d'aconseguir l'objectiu. Això ens ha fet forts en la nostra trajectòria i aquest és un dels consells que us voldria donar: no defalliu mai en allò que creieu que heu de fer i dediqueu-hi tota la vostra capacitat, tenacitat i talent, que en teniu molt.

A les aules haureu experimentat més d'un cop, i ara en tindreu record, les paraules de Joan Triadú, un dels nostres pedagogs i homes de lletres més importants del segle XX, d'un segle que ell mateix va qualificar com un “segle d'or”. Triadú ens deia que no es pot ser bon mestre si no s'estima els alumnes. Aquest capteniment, referit a la docència universitària, l'hauríeu d'aplicar a partir d'ara a la vostra professió jurídica: estimeu el que feu, i no oblideu mai el component ètic de la vostra actuació, i que darrere de tot el que feu hi haurà sempre una persona, un ésser humà, amb els seus neguits i afanys, incerteses i pors. Estimant el dret i les persones que us confien la defensa dels seus interessos estic convençut que sereu millors juristes. Triadú també ens deia, referint-se a la docència, que el compromís és necessari, i que cal prendre partit per la veritat. Feu sempre el que creieu que heu de fer, i actueu segons la vostra consciència, tal com heu fet fins ara.

En aquest punt d'encoratjar-vos a creure en vosaltres mateixos, d'actuar convençuts del que heu de fer i d'allò que sabeu fer, de no deixar-vos emportar simplement pel que veieu fer als altres, sinó pel que considereu que cal fer en cada moment, no em puc estar de recordar un conte fascinant de Pere Calders, dotat com tots ells d'un realisme màgic, en què un advocat es troba en el destret de defensar el seu client d'un crim horrible comès amb premeditació i nocturnitat. Encara que tot sembla portar a considerar aquestes dues circumstàncies com a agreujants de l'acció, l'advocat aconsegueix convèncer el jurat que han de ser tingudes com a atenuants, perquè qui comet un crim havent-lo reflexionat llargament actua menys malament que qui ho fa portat pel rampell i la improvisació, i també qui estalvia als altres allò desagradable del seu actuar, cobert per la fosca de la nit, actua menys malament que qui ho fa a plena llum del dia a la vista de tothom. En la lletra de la llei, l'article 22 del Codi Penal vigent ens diu tota una altra cosa, però en el conte de Pere Calders l'advocat aconsegueix persuadir el jurat per a una rebaixa de la pena, i ben mirat, potser no era tan fora de lloc aquesta argumentació. Com a juristes tindreu la responsabilitat de trobar l'argumentació més adient al cas que hagueu de resoldre, en funció dels interessos del vostre client, tot sota un ideal de justícia. Potser aquesta reflexió literària de Calders us permetrà pensar que aconseguir els objectius que us proposeu sovint estarà molt més al vostre abast del que d'entrada us pugui semblar, per difícil i complex que sigui el cas, com ho serà el món en què haureu d'actuar.

A partir d'avui passeu a ser graduades i graduats de la nostra universitat, i també tenim encara entre nosaltres alguns llicenciats, vosaltres sou la promoció del 2014. El jurista de Perpinyà, el Dr. Andreu Bosch, va escriure l'any 1628 una obra important sobre dret de Catalunya, *el Sumari, índex o epítome dels admirables i nobilíssims títols d'honor de Catalunya, Rosselló i Cerdanya*. Entre aquests títols d'honor es referia als títols universitaris, que eren els anomenats "graus" a la Catalunya d'aleshores. Aquest és el títol que a vosaltres avui, en aquesta cerimònia de graduació, se us confereix: el de graduat en Dret. Bosch explicava com era la cerimònia de graduació dels antics estudiants de les universitats catalanes, medievals i modernes, amb tot d'actuacions formals i solemnes, cadascuna de les quals tenia un significat, i que encara se'n conserven avui per als doctorats honoris causa, com són el lliurament d'un llibre tancat i obert, representant allò après; un petó i una abraçada, en senyal de la pau que hi ha d'haver a les facultats; un barret o corona, en senyal de victòria, i principalment el lliurament d'un anell, en senyal de matrimoni o d'unió de futur entre el nou graduat i la universitat.

Avui no rebeu cap anell de compromís, però porteu aquesta beca de la UPF encruada al pit, penjant d'espatlla a espatlla. Passeu a ser antics alumnes de la Universitat i així mantindreu el vincle amb la vostra *Alma Mater*. Un dels més grans deixebles de Pompeu Fabra, el Dr. Joan Coromines, professor durant anys a la Universitat de Chicago, i que avui té el seu nom inscrit al costat del mestre en el memorial que hi ha en aquest campus dedicat als professors que ho foren de la Universitat Autònoma republicana, ens deia que les obres dels deixebles reverteixen sempre en major lloança dels mestres. D'això n'estem convençuts pel que fa a vosaltres, i estem segurs que amb la vostra actuació, d'ara endavant, ens fareu més grans i millors. La vostra lloança serà la nostra. Així ho esperem, i us demanem que no ho oblideu, perquè portareu sempre, allà on aneu, el nom de la Universitat associat al de la vostra formació.

He començat la intervenció agraint-vos la vostra extraordinària contribució en la transformació d'aquesta nostra Universitat en els darrers anys. Contribució que no hauria estat possible sense el suport de tota la societat que confia en nosaltres i, quant al vostre cas concret, sense el suport dels vostres familiars, que avui tenim entre nosaltres. Per a ells també el reconeixement.

Acabo. El poeta Joan Sales, l'autor d'*Incerta glòria*, referint-se als seus companys d'acció, membres d'una generació extraordinària com la vostra, a la qual tocà viure uns anys difícils, molt més del que ens puguin semblar els d'ara, va dir que ells havien begut d'un sol glop totes les primaveres. No sabem si en aquest moment de segellar quatre anys de la vostra vida universitària teniu també aquesta sensació, d'estar bevent totes les primaveres d'un sol glop. Per part nostra us agraim que confiéssiu en nosaltres, i us desitgem, perquè creiem que us ho mereixeu i molt, tota la sort i l'encert del món. Comptem amb vosaltres i per molts anys a la promoció del 2014.

Moltes gràcies.

